MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
Luonnonvaraosasto
Metsäneuvos Marja Kokkonen
Lainsäädäntöneuvos Kirsi Taipale

MUISTIO
13.11.2015

HE 170/2017 vp

Viite: Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta 14.11.2017

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta (HE 170/2017 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annettua lakia. Metsätietojärjestelmä sisältää sekä metsävaratietoja että metsätietoja. Metsävaratiedoilla tarkoitetaan metsiä sekä niiden hoitoa ja käyttöä kuvaavia paikkaan sidottuja tietoja. Metsätieto on laajempi käsite, jolla tarkoitetaan metsäkeskuksessa käsiteltäviä hallintoasioita koskevia tietoja, metsävaratietoja sekä kiinteistöjä ja metsäkeskuksen asiakkaita koskevia tietoja.

Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteet perustuvat pääministeri Sipilän hallitusohjelmaan, Kansalliseen metsästrategiaan ja Euroopan komission käynnistämään rikkomusmenettelyyn.

Metsätieto ja sähköiset palvelut -hanke on osa pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitus-ohjelman ”Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä” -kärkihanketta. Hankkeen tavoitteena on tehostaa metsävaratiedon hyödyntämistä parantamalla tiedon laatua ja liikkuvuutta sekä kehittämällä sähköisiä palveluita. Luonnonvarojen kestävän käytön näkökulmasta metsiä koskevien tietojen aikaisempaa parempi saatavuus ja laajempi hyödyntäminen ovat avainasemassa sekä metsänomistajien että metsäalan toimijoiden kannalta. Lakiesitys on yksi kärkihankkeen toimenpiteistä.

Tietovarantojen parempaan hyödyntämiseen liittyy myös Euroopan unionin komission Suomelle 25 päivänä syyskuuta 2015 antama virallinen huomautus 2015/2125 Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (SEUT) 258 artiklan nojalla. Komissio on antanut Suomelle 25 heinäkuuta 2016 perustellun lausunnon samasta asiasta. Komissio katsoi, ettei Suomi ollut täyttänyt kaikkia

ympäristötiedon julkisesta saatavuudesta annetun direktiivin 2003/4/EY direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ja 4 artiklan 2 kohdan mukaisia velvollisuuksiaan. Metsätietojärjestelmästä tulisi luovuttaa ympäristötiedot avoimesti ilman, että tietopyyntöä tarvitsisi perustella, kunhan huolehditaan henkilötietojen suojasta. Jollei Suomi muuta lainsäädäntöään metsätietojärjestelmän osalta direktiivin mukaiseksi, komissio voi nostaa Suomea vastaan kanteen unionin tuomioistuimessa. Esityksen tavoitteena on saattaa lainsäädäntö metsätietojärjestelmän osalta direktiivin mukaiseksi.

Ympäristötietojen luovuttaminen

Metsätietolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka mahdollistaa julkisten ympäristötiedoiksi katsottavien metsätietojärjestelmän tietojen luovuttamisen ilman nykyisiä henkilötietojen luovutusmenettelyjä. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että vastedes metsävaratiedot olisivat kenen tahansa saatavilla. Muutos liittyy ympäristötietodirektiivin täytäntöönpanoon komission edellyttämällä tavalla. Uusi säännös ei koske maanomistajien nimen, osoitteen, muiden yhteystietojen eikä henkilötunnuksen luovuttamista. Kyseiset tiedot erotettaisiin julkisista ympäristötiedoista. Julkiset ympäristötiedot saisi ilman tietopyynnön perusteluvaatimusta. Maanomistajien nimen, osoitteen, muiden yhteystietojen sekä henkilötunnuksen luovuttamista rajoittaisivat jatkossakin henkilötietojen suojaa koskevat säännökset. Lakiin sisällytettäisiin säännös, jonka mukaan ympäristötietoja luovutettaessa metsäkeskuksen tulisi muistuttaa luovutuksensaajia henkilötietojen suojaa koskevista velvoitteista.

Metsätietojärjestelmästä saisi antaa ympäristötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Julkisilla ympäristötiedoilla tarkoitetaan:

1) metsiä ja muuta ympäristöä ja sen osa-alueita koskevia tietoja sekä tietoja tekijöistä, jotka vaikuttavat tai saattavat vaikuttaa ympäristön osa-alueisiin. Tällaisia tietoja ovat metsävaratiedoissa esitetyt tai hallintoasian yhteydessä ilmoitetut monimuotoisuutta, kasvupaikkaa ja puustoa kuvaavat tunnukset.
2) niitä suunnitelmia, sopimuksia sekä tietoja hallinnollisista ja muista toimenpiteistä ja toimista, jotka vaikuttavat tai saattavat vaikuttaa metsiin ja muuhun ympäristöön, niiden osa-alueisiin ja tekijöihin. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi metsävaratietojen metsänhoitotöitä ja hakkuita kuvaavat toimenpide-esitykset, sekä hallintoasioissa kuten metsänkäyttöilmoituksessa tai metsätalouden tukia koskevissa rahoitushakemuksessa, toteuttamissuunnitelmassa tai toteutusilmoituksessa ilmoitetut toimenpiteet;
3) tietoja 2 kohdassa tarkoitettuihin suunnitelmiin, sopimuksiin sekä hallinnollisiin ja muihin toimenpiteisiin ja toimiin liittyvistä kustannushyöty- ja muista taloudellisista analyyseistä ja oletuksista. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi metsätalouden tukihakemuksessa esitettävä hankkeen toteuttamiseksi tarvittavan tuen määrä, toimenpiteen kustannusarvio sekä arvio hankkeen toteuttamisen yhteydessä saatavista tuloista;

4) tietoja kulttuurikohteiden ja rakennetun ympäristön tilasta siltä osin kuin niihin vaikuttavat ympäristön osa-alueiden tila tai 2 kohdassa mainitut suunnitelmat, sopimukset taikka hallinnolliset ja muut toimenpiteet ja toimet. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi muinaismuistoja kuvaavat tiedot.

Henkilötietojen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Metsätietolain säännöstä, joka koskee henkilötietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla, ehdotetaan muutettavaksi. Metsäkeskuksen Metsään.fi -palvelussa on kyse tällaisesta luovutustavasta. Henkilötietojen luovuttamisella tarkoitetaan tässä sitä, että tietojen luovuttaminen koskee sekä maanomistajan nimi- ja yhteystietoja että metsävaratietoja. Nykyisin pääsääntönä on, että henkilötietojen luovuttaminen Metsään.fi -palvelussa edellyttää suostumusta. Jatkossa tällaisen luovutuksen perusteena voisi olla muukin henkilötietolaissa tai muussa laissa säädetty peruste kuten esimerkiksi sopimuksen täytäntöönpano tai toimeksiannon hoitaminen. Henkilötiedot luovutettaisiin vain siinä laajuudessa kuin ne ovat tarpeen ilmoitettua käyttötarkoitusta varten.

Henkilötietojen luovuttaminen suoramarkkinointia varten

Metsätietolain säännöstä, joka koskee maanomistajan yhteystietojen luovuttamista suoramarkkinointiin, ehdotetaan muutettavaksi. Nykyisin useimmat maanomistajien yhteystietojen valintaperusteet kytkeytyvät henkilöön (esimerkiksi uusi metsänomistaja tai naismetsänomistaja). Lakiin lisättäisiin muutama uusi maanomistajien yhteystietojen valintaperuste kuten tilan tai muun alueen pinta-ala, sijainti, pääpuulaji ja puuston keskitilavuus. On tarpeen, että valintaperusteita täsmennetään, koska nykyiset valintaperusteet eivät juuri sisällä metsävaratietoihin liittyviä asioita. Valintaperusteiden tulee olla relevantteja ja tarpeellisia metsätalouden edistämiseen liittyvässä suoramarkkinoinnissa. Kuten nykyisinkin maanomistaja voisi halutessaan kieltää suoramarkkinoinnin.

Metsävaratietojen päivittäminen ja joukkoistettu tiedonkeruu

Metsävaratietojen päivittämisessä ei nykyisin ole mahdollista hyödyntää ns. joukkoistettua tiedonkeruuta. Metsätietolakiin sisältyvää metsävaratietojen virheettömyyttä koskevaa säännöstä tarkistettaisiin siten, että metsäkeskus voisi vastaanottaa kenen tahansa toimittamia metsävaratietoja. Metsäkeskus arvioisi tietojen luotettavuuden, koska lainsäädäntö velvoittaa metsäkeskusta kiinnittämään huomiota tietojen laatuun. Metsäkeskus päivittäisi kuvioittaisia metsävaratietoja vain luotettavaksi arvioiduilla tiedoilla.

Tietojen saaminen Verohallinnolta

Metsäkeskuksen oikeutta saada tietoja Verohallinnolta laajennetaan. Jatkossa metsäkeskus saisi eräitä tietoja metsänomistajista, kuolinpesistä, kiinteistön hallintaoikeuden haltijoista, verotusyhtymästä sekä puolisoiden yhteisomistuksesta. Tiedot ovat tarpeen metsäkeskuksen julkisten hallintotehtävien hoitamisessa.

Euroopan unionin tietosuoja-asetus

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu virkatyönä hallituksen esitystä, jolla saatettaisiin kansallisesti voimaan Euroopan unionin uudesta tietosuojalainsäädännöstä johtuvat vaatimukset. HE-luonnos on tarkoitus laittaa lausunnolle lähiviikkoina. Euroopan unionin tietosuoja-asetuksen johdosta metsätietolain säännöksiä, joissa viitataan henkilötietolakiin on tarpeen tarkistaa. Euroopan unionin tietosuoja-asetus mahdollistaa asiakirjajulkisuuden ja henkilötietojen suojan yhteensovittamisen joko kansallisessa tai EU-lainsäädännössä. Tässä esityksessä on kyse henkilötietojen suojan ja asiakirjajulkisuuden yhteensovittamisesta EU-lainsäädännössä (t.s. ympäristötietodirektiivissä). Näin ollen tietosuoja-asetus ei tuo muutoksia metsätietolain tietojenluovutussäännöksiin.

Lainsäädännön vaikutukset

Kansallisen metsästrategian tavoitteena on hakkuiden lisääminen vuoteen 2025 mennessä 80 miljoonaan kuutiometriin, puun energiakäytön lisääminen ja metsien monimuotoisuuden kohentaminen. Kotimaisen puun käytön lisäys kymmenellä miljoonalla kuutiometrillä lisää metsänomistajien kantorahatuloja arviolta noin 350 milj. euroa/v ja valtion saamia verotuloja 140 milj. euroa koko tuotantoketju huomioiden. Metsänhoito- ja monimuotoisuustoimenpiteet aktivoituvat, kannattavuus paranee koko arvoketjussa ja hallinto tehostuu. Metsätietolain muutos vaikuttaa näiden tavoitteiden saavuttamiseen omalta merkittävältä osaltaan.